

Posudek oponentky na bakalářskou práci Bohumily Kočvarové s názvem

„Vnímání hranice nevěry v partnerském soužití“

Práce B. Kočvarové se zabývá velmi citlivým tématem tzv. nevěry, tedy sexuálního a/či emocionálního chování s osobou jinou než je stávající partner, což znamená porušení partnerské exkluzivity, jež může vést k narušení či rozpadu partnerství. Už kvůli výrazivu používanému k popisu tohoto fenoménu, které je (nejen) v našem jazykovém prostředí velmi negativně konotované (nevěra nebo podvádění), není dané téma snadné zkoumat z neutrální perspektivy. Snahu o neutrální postoj autorky a kritické smýšlení nad uvedenými výzkumy lze tedy připsat k dobru předkládané práce. Ta je rozdělena na teoretickou a empirickou část, přičemž v teoretické části se autorka na cca 30 stranách věnuje problematice nevěry od jejích definic přes historickou či náboženskou perspektivu na toto téma až po přehled z větší části psychologických studií zabývajících se žárlivostí, motivacemi k nevěře a jejími důsledky. Velkým pozitivem teoretické části je kritické zhodnocení uvedených výzkumů na konci jednotlivých kapitol, což dokazuje, že autorka dokáže s odborným textem pracovat a ne jen pasivně přijímat. V empirické části pak autorka kvalitativně analyzuje části rozhovorů týkající se nevěry, které byly součástí dřívějšího výzkumu její školitelky. Hlavním cílem analýzy těchto dat (které jsou v surovém přepsaném stavu uvedeny jako příloha práce) bylo zjistit, co si respondenti pod pojmem nevěra představují, a jaké hranice nevěry definují jak pro svou osobu, tak pro svého partnera/partnerku. Zde podle mého názoru autorka vykonala nejvíce práce, kdy identifikovala několik kategorií, které přehledně ukazují, že pojem „nevěra“ není zcela jednotně chápaným fenoménem. Toto zjištění je důležité zejména pro další kritické nahlížení předešlých kvantitativních výzkumů na toto téma, které různorodost chápání partnerské nevěry neberou v potaz.

Co se týče kritiky teoretické části práce, je třeba vytknout zpracování Kapitoly 6., kde se autorka snaží podat jakýsi přehled o chápání nevěry z historického, náboženského a kulturního pohledu, přičemž se jedná o téma, které by zasloužilo celou samostatnou práci a zde na pěti stranách nutně působí jako povrchně zpracované a z kontextu vytržené příklady z různých kultur a historických období, přičemž další kontext by mnohdy téma značně zkomplikoval. Toto povrchní zpracování dokládá i použití sekundární a spíše populárně naučné literatury. Jedním z důsledků bleskurychlého antropologického přehledu je fakt, že autorka činí závěr, že většina lidských společností je polygamií, ovšem již nedodává, že jde o společnosti tak malé, že procento polygamií jedinců v celosvětovém měřítku by bylo jen nepatrné. Je jasné, že nelze k tématu zpracovat vše do detailu, ale tuto kapitolu, která se navíc mezi ostatní spíše psychologické kapitoly moc nehodí, šlo vyřešit tím, že by tvořila jakýsi méně formální antropologický úvod k celé práci. Podobný problém se nachází v menší míře i v dalších kapitolách, kde autorka zřejmě ve snaze nic neopomenout např. na str. 21 zmiňuje, že „u primátů odhánějí samci od samic...soupeře“, ovšem již nepíše, u jakých

primátů, v jakém kontextu atd. Podobné nedostatky se vyskytují i v kapitole věnované evolučnímu kontextu, který je studenty tradičně popisován až závratně stručně a působí pak příliš zjednodušujícím dojmem.

Empirická část je už na první pohled velmi pečlivě zpracovaná, rozhovory přepsané a analyzované s ne zcela všedním umem. Ke kvalitativní části není téměř co vytknout, ovšem pokus o kvantitativní zpracování dat celkový dojem poněkud kazí. Oddíl nazvaný „Kvantitativní část“ by se měl jmenovat spíše „Kvantifikovaná kvalitativní data“, protože jde pouze o deskriptivní analýzu četnosti výskytů jednotlivých kategorií zjištěných v kvalitativní části. Ačkoliv si z něj čtenář udělá nějakou představu, jaké kategorie se u respondentů vyskytovaly nejčastěji, na konci tohoto oddílu se vyskytuje jakýsi pokus o statistické zjištění rozdílů ve výskytu těchto kategorií u mužů a žen, kdy autorka píše „Tento rozdíl byl testován pomocí statistického programu Anova. Naše hypotéza se nepotvrdila, výsledek nebyl signifikantní“. Krom toho, že Anova není žádný statistický program, ale statistický test (analýza variance), tak by bylo třeba uvést nějaký koeficient výsledku nebo alespoň hladinu signifikance p . Takhle je vidět, že autorka analýze spíše nerozumí, navíc jediná osamocená a ještě špatně uvedená kvantitativní analýza mezi hezky zpracovanými kvalitativními daty bije do očí.

Závěrečnou část práce tvoří možné limity studie, kde autorka uvádí například skutečnost, že odpovídání na takto citlivé dotazy může být pro respondenty nepříjemné a nemusejí odpovídat pravdivě – toto lze jednoduše vyřešit kvalitativním dotazníkem, který lze distribuovat anonymně. Co však vidím jako hlavní negativum výzkumu, je fakt, že analyzovány byly pouhé 3 otázky z rozhovoru, který jinak v průměru trval okolo jedné hodiny. Navrhovala bych analyzovat tyto otázky spíše jako pilotní studii, která by mohla sloužit k vypracování vlastního dotazovacího nástroje zaměřeného na různé aspekty nevěry, nejen tyto tři spíše nepřímé dotazy, kde o skutečném prožívání nevěry, ať již vlastní či partnerovy, nevíme o respondentech zhora nic. Předpokládám však, že takovýto odrazový můstek pro další výzkum tato bakalářská práce představuje a proto ji i přes uvedené nedostatky jednoznačně doporučuji k obhajobě a v závislosti na ní doporučuji známku 1-2.

Nakonec by mě zajímal názor autorky na následující otázku/návrh na výzkum:

Z teoretické i empirické části této práce se zdá, že se obecně předpokládá intraindividuální stabilita vnímání partnerské nevěry a jejích hranic – bylo však někdy zjištěno, zda se tato hranice či vnímání nevěry mění v rámci jednoho jedince ale mezi různými partnerstvími? Dále, při kvalitativní analýze není brána v potaz délka partnerství respondentů – lze předpokládat, že hranice nevěry pro sebe i partnera by se mohly s délkou partnerství měnit.

V Praze 13.6. 2011

Dr. Valentová, Katedra antropologie, FHS UK